

/ Гл. ред. Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. — М.: Сов. энциклопедия, 1983. — 840 с. 17. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятия / Ю. А. Путятин, А. И. Пушкарь, А. Н. Трилед. — Х.: Основа, 1999. — 488 с. 18. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрямки дослідження // Економіка України. — 2005. — №1. — С. 36–42.

СУЩОСТНО-СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ПРЕДПРИЯТИЙ

На основании исследования общесистемных характеристик и позиционирования понятия «развитие» в системе общенаучных и экономических категорий сформировано системное понимание и уточнено определение «развитие предприятия» как сложного социально-экономического явления. Для управления развитием предприятия предложено классификацию его видовых проявлений, которая имеет универсальный характер и может использоваться в управлении социально-экономическими системами разных уровней.

THE ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF CONTENT-MANAGEMENT PROCESSES ENTERPRISE DEVELOPMENT

Based on the study-wide characteristics and positioning of the concept of «development» in the system of general and economic categories formed a systemic understanding and clarified the definition of «development company» as a complex socio-economic phenomena. To manage the development of enterprise classification of its generic manifestations, which is universal and can be used in the management of socio-economic systems at different levels.

Стаття надійшла 09.11.2011

УДК 338.001.36

І. В. Петрик

Львівська державна фінансова академія

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Аналізується розвиток малого бізнесу у Львівській області в 2005–2009 роках: кількість підприємств, зокрема, на десять тисяч осіб населення, їх розподіл за видами економічної діяльності. Виявлено чинники впливу на їх динаміку.

Підприємництво, малий бізнес, міста обласного значення, види економічної діяльності, науково-технічний потенціал

Формування і реалізація державної та регіональної політики адміністрування сектору малого бізнесу потребують ретельного аналізу структури того чи іншого регіону. Створення єдиних правил контролю за роботою під-

приємств малого бізнесу і використання їх «по шаблону» до усіх регіонів може призвести до зниження рівня прибутковості певних регіонів через спад продуктивності малого бізнесу. Це пов'язано передусім з тим, що кожен окремий регіон має свої особливості й вимагає індивідуального підходу до організації роботи малого бізнесу.

Проблеми розвитку сфери малого бізнесу Львівщини порушували у наукових працях багато вчених-економістів і практиків. Однак поза їхньою увагою залишились окремі питання, які потребують поглибленого вивчення на основі аналізу статистичних даних регіону.

Метою даної статті є аналіз діяльності малих підприємств Львівщини за п'ятирічний період (2005–2009 рр.), який окреслює тенденції розвитку області в кризовий і післякризовий періоди. Дослідження проводилися за районами й видами економічної діяльності.

Ефективність функціонування малих підприємств Львівської області залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть як пришвидшувати, так і стримувати їх продуктивність. Політична ситуація в країні, криза в економіці, зміна кліматичних умов, зацікавленість іноземних країн в інвестиціях, попит на товари та послуги у середині країни та поза її межами значно впливають на динаміку підприємств малого бізнесу.

Для характеристики підприємництва варто врахувати регіональні особливості області. Саме територіальні відмінності, кількість населення, рівень технічного і технологічного розвитку регіону й інші чинники впливають на рівень розвитку регіону, кількість підприємств у ньому та їх специфіку. Особливості тієї чи іншої галузі є основним чинником визначення напрямку розвитку регіону: якщо в регіоні існують усі сприятливі умови для розвитку будь-якої галузі, то вона стане тут провідною, якщо ж цього немає, то підприємств певної галузі буде небагато.

Результати поведеного аналізу динаміки кількості малих підприємств по районах області наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка кількості малих підприємств у розрізі районів області

Регіон	Рік					Відхилення 2009 року від 2005-го (+, -)
	2005	2006	2007	2008	2009	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Міста обласного значення	11571	12933	13581	13437	14058	+2487
Бродівський	137	167	185	177	177	+40
Буський	179	201	199	201	191	+12
Городоцький	271	318	359	343	376	+105
Дрогобицький	172	172	209	201	201	+29
Жидачівський	228	270	303	285	297	+69
Жовківський	444	564	586	600	645	+201

Продовж. табл. 1

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Золочівський	331	365	369	361	359	+28
Кам'янсько-Бузький	179	236	257	254	276	+97
Миколаївський	201	225	256	242	248	+47
Мостиський	201	247	250	242	259	+58
Перемишлянський	171	172	177	202	196	+25
Пустомитівський	620	753	843	879	906	+286
Радехівський	158	176	184	158	152	-6
Самбірський	180	185	212	211	210	+30
Сколівський	134	152	175	174	179	+45
Сокальський	191	218	236	254	254	+63
Старосамбірський	151	167	182	181	181	+30
Стрийський	162	174	168	180	180	+18
Турківський	78	78	77	76	76	-2
Яворівський	477	574	635	588	721	+244
Усього малих підприємств у Львівській області	16236	18347	19443	19246	20142	+3906

Як видно з табл. 1, найбільше підприємств малого бізнесу в містах обласного значення — Львові, Бориславі, Дрогобичі, Моршині, Новому Роздолі, Самборі, Стрию, Трускавці, Червонограді. Аналіз за п'ятирічний період показує, що їх число в цих містах збільшилося на 2487 одиниць: у середньому щороку зростає на 620 одиниць, але це не абсолютна величина. Слід враховувати кількість підприємств, які за ці роки збанкрутували, реорганізувалися і були зліквідовані, у даному випадку їх число в містах зростало вищими темпами. Досліджуючи специфіку міст обласного значення, можна припустити, що збільшення кількості підприємств відбувалося в галузях готельного й ресторанного бізнесу, транспорту і зв'язку, торгівлі та надання послуг.

Аналізуючи дані по районах, спостерігаємо значне збільшення кількості підприємств: так, наприклад, у Пустомитівському — на 286, Яворівському — на 244, Жовківському — на 201, Городоцькому — на 105. У чотирнадцяти районах зростання становило 18–97 підприємств за п'ять років, а в Радехівському і Турківському районах їх кількість зменшилася на 6 і 2 одиниці.

У 2009 році кількість підприємств перевищила 500 у Пустомитівському, Яворівському та Жовківському районах. У решті районів, крім Турківського, цей показник становить 152–376 підприємств. У Турківському районі він найнижчий.

Ріст підприємств у чотирьох районах Львівщини, де кількість їх перевищує 100 одиниць, зумовлений перебуванням з обласним центром. При цьому забезпечується зростання промисловості, сільського господарства, торгівлі та сфери послуг. Скорочення підприємств у Радехівському і Турківському районах

пов'язане з діяльністю місцевого населення, переважно лише в сільському господарстві. Разом з тим, слід пам'ятати, що на розвиток підприємництва в районах впливає густина населення: висока створює надійні умови для росту малих підприємств, низька, навпаки, не може гарантувати збільшення їх кількості.

Загалом кількість малих підприємств області зросла на 3906 одиниць у 2009 році порівняно з 2005-им. Щорічно вона збільшувалася на 896–2111 підприємств, і лише в 2008 році цей показник був від'ємним — становив 197 підприємств порівняно з 2007 роком.

На рис. 1 зображена порівняльна діаграма кількості підприємств на 10 тис. населення Львівщини та України.

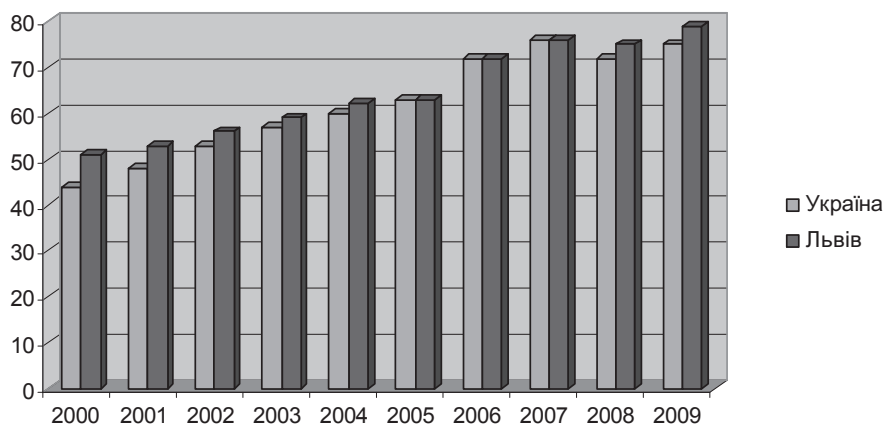

Рис. 1. Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення

За досліджуваний період кількість малих підприємств на 10 тис. населення у Львівській області зросла з 51 до 79 одиниць, а загалом в Україні — з 44 до 75; темп приросту їх в Україні порівняно з Львівщиною вищий (по Україні — 31 підприємство, по Львівщині — 28). Кількість підприємств на 10 тис. населення Львівщини в усі роки, крім 2005–2007-го, була більшою, ніж по Україні, на 2–6 одиниць, у 2005–2007 рр. була однаковою.

Дані табл. 2 характеризують розподіл малих підприємств за видами економічної діяльності.

Таблиця 2

Розподіл малих підприємств за видами економічної діяльності у Львівській області, одиниць

Показник	Рік					Відхилення 2009 року від 2005-го (+, -)
	2005	2006	2007	2008	2009	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Сільське та лісове господарство, мисливство	587	678	933	731	705	+118

Продовж. табл. 2

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Рибальство, рибництво	16	18	19	19	20	+4
Промисловість:	2794	3046	4044	2964	3122	+328
добувна	18	18	58	58	60	+42
переробна	2728	2972	3850	2848	3022	+294
виробництво і розподілення енергії, газу та води	48	56	136	58	40	-8
Будівництво	1235	1505	2294	1886	1974	+739
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку, у тому числі:	5602	6422	5191	6409	6627	+1025
роздрібна торгівля, ремонт побутових виробів і предметів особистого вжитку	2143	2220	1905	2156	2256	+113
Діяльність готелів і ресторанів, у тому числі:	1025	1082	1050	1059	1108	+83
ресторанів, барів, їдалень, послуги з постачання готової їжі	958	1009	933	962	987	+29
Діяльність транспорту та зв'язку, у тому числі:	829	936	1147	982	1068	+239
пошти та зв'язку	97	110	117	115	121	+24
Фінансова діяльність	180	202	156	192	221	+81
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	2925	3413	3364	3984	4210	+1285
Освіта	131	110	156	115	121	-10
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	261	275	311	308	342	+81
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	651	660	778	597	624	-27
Всього малих підприємств у Львівській обл.	16236	18347	19443	19246	20142	+3906

Досліджуючи показники табл. 2, слід відзначити, що найбільше малих підприємств зосереджено у сфері торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку. Значна кількість їх (4210 одиниць), за-

діяна в операціях з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям. Понад 3000 малих підприємств функціонує в промисловості, основна частина яких у переробній галузі. Чимало таких підприємств функціонує в будівництві (1974), діє у сфері діяльності готелів і ресторанів (1108) на транспорті та у зв'язку (1068).

Порівняно з 2005 роком у 2009-му на 1285 одиниць зросла кількість малих підприємств, що проводять операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям. Значний приріст числа підприємств (на 1025) в торгівлі, зайнятих ремонтом автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку. Кількість підприємств, задіяних у будівництві, зросла на 739. У промисловості, на транспорті та у зв'язку, сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві кількість підприємств збільшилася відповідно на 328, 239 і 118 одиниць. Приріст підприємств в інших галузях, крім освіти й надання комунальних та індивідуальних послуг, сфери культури і спорту, добувної промисловості, не перевищує 100 підприємств. Показник приросту у вищеперерахованих галузях має від'ємне значення.

Таким чином, аналіз функціонування підприємств малого бізнесу у Львівській області свідчить, що умови для продуктивного їх функціонування в регіоні недостатньо сприятливі. Причиною є різні чинники — насамперед нерівномірна густина населення в містах і селах, інфраструктурні переваги регіону, географічне розташування, розвиток науково-технічного потенціалу та потік інвестицій. Для подолання цих проблем державним і регіональним структурам необхідно приділити максимум уваги роботі малих підприємств і створити сприятливі умови для розвитку кожного з них.

1. Львівщина у цифрах: стат. довід. — Львів, 2008. — С. 68; 2010. — С. 158. 2. Мали підприємства Львівщини: стат. зб. — Львів, 2008. — С. 131; 2010. — С. 96.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА ВО ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Анализируется развитие малого бизнеса во Львовской области в 2005–2009 годах: количество предприятий, в частности на десять тысяч человек населения, их распределение по видам экономической деятельности. Выявлено факторы влияния на их динамику.

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN LVIV REGION

The analysis of small business in Lviv oblast in the period from 2005 to 2009 years is conducted: numbers of companies, including over 10 thousand persons, their distribution by economic activity. Factors of influence on their dynamics are identified.

Стаття надійшла 05.10.2011

УДК 65.012.8:368.03

Н. М. Сороківська
Львівська комерційна академія
ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ОПЕРАЦІЙНИХ РИЗИКІВ
СТРАХОВИХ КОРПОРАЦІЙ

Виокремлено групу операційних ризиків і наведено основні показники оцінювання кожного з них.

Страхова корпорація, операційний ризик, показники оцінювання, внутрішні фінансові ризики

Питання пошуку науково обґрунтованих підходів до визначення ефективних методів аналізу та оцінки внутрішніх фінансових ризиків страхової корпорації сьогодні є доволі актуальним, а їх загальний рівень визначається рівнем ряду складових, зокрема: ризиків недоотримання страхової премії; ліквідності; розорення; втрати збалансованості страхового портфеля; достатності страхових резервів; фінансової стійкості; платоспроможності; прибутковості; ділової активності.

Ризик недоотримання страхової премії включає в себе ризики недоотримання ризикової премії, ризикової надбавки та нетто-премії, що разом з ризиками втрати збалансованості страхового портфеля та недостатності страхових резервів становлять окрему групу — операційні ризики. Вони лежать в основі виникнення технічного ризику, який безпосередньо продукує існування та поглиблення решти складових внутрішніх фінансових ризиків.

З огляду на це оцінка загального рівня операційного ризику повинна передбачати формування сукупності показників, за допомогою яких можна визначати рівні кожної з виокремленої вище складової.

Проведені в зарубіжній і вітчизняній літературі дослідження методів оцінки операційного ризику свідчать, що ще не вироблено єдиного підходу до формування обґрунтованої сукупності показників оцінювання. У зв'язку з тим проблема полягає у виокремленні групи операційних ризиків і формуванні обґрунтованої сукупності показників для кожного їх виду.

Окремі питання щодо вибору ефективних методів оцінювання фінансових ризиків страхових корпорацій розглядалися в працях І. Корнілова [1], В. Кутукова [2], Г. Фаліна та А. Фаліна [6], Я. Шумелди [7], С. Осадця [5]. Ці праці загострили важливість даних питань і містять певні підходи до проведення оцінювання. Водночас деякі питання стосовно оцінювання рівня операційних ризиків страхової корпорації, на нашу думку, розглянуті недостатньо. У цьому напрямку слід відзначити праці М. Сороківської [4] та О. Папки [3], в яких окреслено показники рівня недоотримання величини страхової премії для фіксованої величини збитку.

Метою нашої статті є введення обґрунтованої сукупності показників оцінювання рівня операційних ризиків страхової корпорації.